

Η εκπαίδευση των γυναικών στην Ελλάδα

Από την Επιτροπή για Θέματα Φύλου και
Ισότητας του ΑΤΕΙ-Θ

*Μία κοινωνία δεν είναι δυνατόν να προοδεύσει
αν οι γυναίκες της μείνουν αμόρφωτες.*

Khaled Hosseini

Σήμερα οι γυναίκες στην Ελλάδα έχουν τα ίδια δικαιώματα πρόσβασης με τους άνδρες στη δωρεάν δημόσια εκπαίδευση όλων των βαθμίδων της χώρας. Η ισότητα αυτή δεν ίσχυε από την ίδρυση του Νεοελληνικού κράτους το 1830 αλλά επιτεύχθηκε σταδιακά μετά από μεγάλο αγώνα από την πλευρά των γυναικών και μερικών ορισμένων επιφανών ανδρών. Την εποχή αυτή το ποσοστό των αναλφάβητων γυναικών ανέρχεται στο 98% και των ανδρών στο 91% και στο τέλος του αιώνα αυτό διαμορφώνεται σε 93% για τις γυναίκες και 69% για τους άνδρες.

Τον 19^ο αιώνα στην Ελλάδα επικρατούσε το μοντέλο της πατριαρχικής οικογένειας και θεωρείτο περιττό για τη γυναίκα να μορφωθεί, αφού τα καθήκοντά της περιορίζονταν μόνο στο νοικοκυριό και στην ανατροφή των παιδιών. Ενώ για τους άνδρες, η εκπαίδευση αποτελούσε το μέσο για την κατάκτηση του δημόσιου χώρου και τη δημιουργία ενός καλύτερου μέλλοντος. Παρόλα αυτά, την εποχή αυτή εμφανίζονται μορφωμένες ελληνίδες που αγωνίζονται να βελτιώσουν τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία και πιστεύουν ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνον αν οι γυναίκες μορφωθούν. Γνωστές για τις προσπάθειες και τους αγώνες τους για τη μόρφωση των γυναικών είναι η Καλλιόπη Παπαλεξοπούλου, η Ευανθία Καϊρη και η Μαρία Υψηλάντη που ιδρύουν οικοτροφεία και διδασκαλεία για κορίτσια.

Την εποχή αυτή διάφοροι φιλέλληνες υποστηρίζουν την εκπαίδευση των κοριτσιών και έτσι το 1831 ιδρύεται το πρώτο οικοτροφείο από το ζεύγος Τζον και Φράνσις Χιλλ. Το σχολείο αυτό θεωρείτο «Ανώτερο Σχολείο» διότι από 1834 αποφοιτούσαν δασκάλες.

Το 1834 κατοχυρώνεται με διάταγμα η υποχρεωτική συμμετοχή των Ελληνίδων στη δημόσια δημοτική εκπαίδευση. Την εποχή αυτή επικρατεί η αντίληψη ότι η εκπαίδευση αγορών και κοριτσιών πρέπει να είναι διαφοροποιημένη και να στηρίζεται στον ρόλο των δύο φύλων όσον αφορά την κοινωνία και την πολιτεία. Η αντίληψη που επικρατεί ότι ο προορισμός της γυναίκας είναι να είναι μόνο σύζυγος και μητέρα

επηρεάζει το περιεχόμενο μαθημάτων των κοριτσιών που ορίζονται να είναι πιο απλά διότι ο στόχος τους είναι να βελτιώσουν τον ρόλο της γυναίκας ως κόρης, συζύγου, μητέρας και οικονόμου. Ορισμένα εύπορα κορίτσια που συνέχιζαν την εκπαίδευση τους μετά το δημοτικό παρακολουθούσαν ιδιωτικά μαθήματα που το περιεχόμενό τους περιοριζόταν στο τρίπτυχο καλή σύζυγος, μητέρα και οικοδέσποινα. Μέχρι το 1890 η δημόσια και ιδιωτική δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν αποκλειστικό προνόμιο των αγοριών.

Το 1855 η Μαρία Υψηλάντη μαζί με ορισμένες μορφωμένες Αθηναίες συστήνουν τη Φιλανθρωπική Εταιρεία των Κυριών και δημιουργούν το ορφανοτροφείο κοριτσιών «Αμαλιέιον». Τα κορίτσια του ορφανοτροφείου μπορούσαν να γίνουν δεκτά σε δίδασκαλεία και να δουλεύουν ως δασκάλες.

Το 1890 αποτελεί έτος σταθμό για την εκπαίδευση των γυναικών στην Ελλάδα. Σημαδεύεται από την αυτοκτονία μίας κοπέλας που απορρίφθηκε η αίτηση εγγραφής της στο Πανεπιστήμιο και από την αποδοχή της πρώτης φοιτήτριας στη Φιλοσοφική Σχολή της Ιωάννα Στεφανόπολι.

Το 1897 αποφοιτά με «άριστα» από την Ιατρική Σχολή η Αγγελική Παναγιωτάτου που είναι και η πρώτη γυναίκα γιατρός στην Ελλάδα. Η γυναικεία παρουσία στη Ιατρική Σχολή Αθηνών συνοδεύτηκε από πολλά κακεντρεχή σχόλια όπως είναι το περίφημο σχόλιο «στην κουζίνα!» «στην κουζίνα!». Η Αγγελική Παναγιωτάτου όχι μόνο δεν εγκατέλειψε τις σπουδές της, αλλά κατάφερε το 1938 να γίνει η πρώτη έκτακτη καθηγήτρια Υγιεινής και Τροπικής Παθολογίας στην Ελλάδα. ...

Το 1929 θεσμοθετείται η ισότιμη πρόσβαση των γυναικών στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα αλλά η κοινωνική αποδοχή του θεσμού έγινε μετά από αρκετά χρόνια. Αυτή η χρονιά αποτελεί σταθμό για την εκπαίδευση των γυναικών στη Ελλάδα διότι επιτέλους πραγματοποιήθηκε η εξομοίωση της εκπαίδευσης των κοριτσιών με την αντίστοιχη των αγοριών. Είναι η χρονιά που γενικεύεται η συνεκπαίδευση (Νόμος 4397/1929) και καταργείται η διαφοροποίηση των σπουδών μεταξύ αγοριών και κοριτσιών.

Σήμερα όλα αυτά φαντάζουν πολύ μακρινά και οι ευκαιρίες στην εκπαίδευση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών είναι ίσες και πλήρως αποδεκτές από την κοινωνία μας.

